

O reflecție critică, din perspectivă istorică asupra stării domeniului tulburărilor specifice de învățare prin prisma publicațiilor de specialitate din țară în intervalul 1967 – prezent

Orice paradigmă, școală academică sau domeniu de cercetare se raportează la starea cunoașterii domeniului („state of art”), încercând să-și fundamenteze cercetările pe angajamente teoretice validate științific utilizate în fluxul internațional al cunoașterii. Poate părea uneori, dezarmant pentru un cercetător sau echipă de cercetare din România în privința anumitor tematici de cercetare fapt vizibil că cel mai frecvent se constată un decalaj de cunoaștere între ceea ce se întâmplă aici și “state of art”-ul internațional, însă în același timp decalajul de cunoaștere poate fi motivant pentru a înscrie demersurile de cercetare de aici sau cel puțin a le raporta la ceea ce se întâmplă paradigmatic în lume. În acest context în privința dislexiei, ne punem în mod firesc întrebarea :

Suntem pe harta statelor europene membre ale Asociației Europene de Dislexie (European Dyslexia Association). Nu suntem pe harta cercetărilor științifice care să abordeze dislexia. Dislexia a fost pusă în evidență, în abordare medicală, pentru

prima dată la sfârșitul secolului al XIX-lea. Sunt aproape 150 de ani de când au fost documentate cazuri în literatura de specialitate, dar cercetarea pe acest subiect este încă departe de a se fi așezat.

Ce s-a întâmplat atâtea decenii în România, încât ne aflăm în acest punct în privința cercetării științifice, evaluării, intervenției și școlarizării echitabile a elevilor cu TSI?

Această întrebare a reclamat pentru un răspuns o incursiune istorică cu privire la scrierile de specialitate care au abordat dislexia și celelalte tulburări specifice de învățare.

- La simple cercetări pe Google academic sau pe EBSCO, folosind cuvintele-cheie “dislexie”, „Romania”, rezultatele sunt descurajatoare. Nu avem suficiente cercetări de impact care să contribuie la îmbogățirea substanțială a cunoașterii pe domeniul acesta. Aceasta înseamnă că nu știm suficiente cu privire la specificul tulburării în context cultural-lingvistic românesc și că se impune ca necesitate intensificarea eforturilor de cercetare pentru a oferi temeuri științifice pentru practica de evaluare, de intervenție logopedică și educațională oferite persoanelor cu dislexie din țara noastră.
- Urmărind cărțile publicate pe această temă în ultimele decenii, am alcătuit o listă (care poate constitui, de ce nu o listă bibliografică pentru cei care doresc să aprofundeze domeniul). Lucrările au fost grupate pe mai multe perioade, ținând seama de istoricul domeniului psihologiei și al psihopedagogiei din țara noastră. Menționez că lista rămâne deschisă, nu este completă și vor fi

adăugate titluri pe măsură ce sunt parcurse sau semnalate. Cercetările, în genere sunt cuprinse în studii și articole din reviste științifice, în teze de doctorat asupra cărora vom reveni în numărul următor.

1967–1977

Perioadă de proliferare a lucrărilor din domeniul psihopedagogiei speciale (Kiss, 2013), inclusiv a lucrărilor care abordează tematica dislexiei. Este o perioadă în care se produc dezvoltări semnificative ale învățământului special, dar și ale activităților conexe, de cercetare științifică în domeniul Defectologiei, inclusiv al Logopediei, dar și ale activităților de formare a personalului didactic calificat pentru a oferi serviciile educaționale și recuperatorii de calitate.

1967 an de referință, apariția lucrării *Tulburările limbajului scris*, Păunescu, C., Calavrezzo, C., Toncescu, N., București: Editura Didactică și Pedagogică.

1973 Farkas, M. *Abordarea interdisciplinară a tulburărilor limbajului oral și scris la elevi*, teză de doctorat, Cluj. Am inclus-o în această listă întrucât lucrarea apare citată în Kulcsar (1978).

1976 *Introducere în logopedie*, vol. I, coord. Constantin Păunescu. București: Editura Didactică și Pedagogică.

În acest interval, sistemul educațional românesc suferă două reforme, cea consecutivă anului 1958, când este adoptată o abordare mai liberă asupra domeniilor sistemului. Este încurajat schimbul de informații, introducerea limbilor străine ca obiecte de studiu și, în consecință sporirea accesului la informație și schimb.

Obligativitatea învățământului ridică interesul și preocupările științifice vis-a-vis de procesele de învățare. Se produce, concomitent o reformă a învățământului special românesc. A doua modificare substanțială este cea din 1972, când se

va realiza o restricționare a sistemului și o readucere a ideologiei staliniste.

În Franța, anii aceștia sunt marcați de prezența concomitentă a patru curente teoretice care situau etiologia dislexiei fie la nivelul tulburărilor instrumentale de natură funcțională (grupul de cercetare inițiat de J. Ajuriaguerra, în 1948, continuat de Borel-Maisonny), fie al tulburărilor psihoafective (Chassagny, 1979), de personalitate, fie unor la nivel genetic-constituțional (Debray-Ritzen, 1968). Al patrulea curent este unul ce consideră că dislexia este o boală imaginată, este un construct social (Baudelot-Establet, 1971).

Data fiind deschiderea din deceniul al șaselea, aceste curente teoretice și-au găsit ecou și în România, mai cu seamă cel instrumental. Iată cum definea Borel-Maisonny, dislexia: “o dificultate specială de a înțelege, a reproduce și de a integra simbolurile scrise” (Borel- Maisonny, 1963). Din această definiție transpare ipoteza vizuo-spațială, probabil influențată de teoria dominanței cerebrale mixte a lui Orton.

Acest interval se suprapune parțial cu perioada emergentă a domeniului dificultăților de învățare în SUA (1960-1975), când este introdus termenul de “*dizabilitate de învățare*” (S. Kirk, 1962 - *Educating exceptional children*). Tot aici, apud Hallahan și Mercer (2001), în SUA s-a înregistrat o creștere a numărului programelor de intervenție ce vizau fie procese psihice, fie vizual- perceptive (de pildă, programul Frostig).

Anii '70, au adus, de asemenea, una din ipotezele cauzale dominante ale dislexiei, ipoteza deficitului fonologic, moment în care conceptul de “dislexie” a devenit asociat mai degrabă cu limbajul, decât cu tulburările de vedere (Guardiola, 2001). Aliniindu-se ipotezelor actuale, Păunescu definește sindromul dislexico-disgrafic drept o “*tulburare de integrare fonetică, a insuficienței discriminării a sunetului în cuvântul auzit și a semnelor grafice în cuvântul citit*”.

Anterior acestei perioade, a fost introdusă și cercetată teoria dominanței cerebrale mixte (Orton

anii 1920-1930) și dezvoltat programul de abordare multisenzorială Orton-Gillingham.

În plan conceptual, dislexia a evoluat de la un termen eminent medical (care era parte a preocupărilor neurologilor sau oftalmologilor) desemnând în principal o tulburare vizuală care determina dificultăți în achiziția citirii, spre un concept ce desemna un fenomen multifactorial, ceea ce a justificat diversificarea abordărilor fenomenului, precum și includerea unor noi categorii de specialiști, cum ar fi psihologii, sociologii, profesorii (apud Guardiola, 2001).

Perioada 1977–1990

Este perioada în care, în regimul comunist, domeniile psihologiei și al psihopedagogiei speciale au fost marginalizate, au fost desființate secțiile din țară, închise institute de cercetare, oprite publicații în domeniile mai sus menționate (Kiss, 2013).

Kulcsar, T. (1978). În capitolul III, Formele și cauzele inadaptării școlare, Subcapitolul Tulburări instrumentale, în Factorii reușitei școlare, București: Editura Didactică și Pedagogică.

“Repertoriul deficiențelor- de orientare spațio-temporală, de vorbire, de analiză- sinteză, de imitare-repetare mintală a celor ascultate sau citite, de elaborare a dominanței laterale (ambidextrie)etc. – care intervin în determinarea dislexiilor, împreună cu complexitatea factorilor determinanți ai reușitei în învățarea limbajului scris, dovedesc pluri-cauzalitatea dificultăților de citire” (Kulcsar, 1978, p. 119-120).

***Ajuriaguerra, J., Auzias, M. (1980).** Scrisul copilului - evoluția scrisului și dificultățile sale. București: Editura Didactică și Pedagogică (traducere).

Ieniște, O. (1982). Dificultățile la învățatură. București: Editura Medicală.

Verza, E. (1983). Disgrafia și terapia ei, București: Editura Didactică și Pedagogică.

Păunescu, C., Mușu, I. (1984). Tulburări de limbaj la copil. București: Editura Medicală.

În Franța, perioada este una de calm, de așezare a disputelor dintre curentele menționate, cu o delimitare a câmpului de acțiune a diferiților specialiști. Pe de altă parte, în SUA este o perioadă de așa-zisă consolidare a domeniului (apud Hallahan și Mercer, 2001) până în 1985, în sensul recunoașterii oficiale a dizabilităților de învățare (termenul folosit în legislația americană) și de reglementare a serviciilor educaționale oferite acestor elevi. Un moment important al istoriei termenului de TSI este marcat de apariția Warnock report (1978), în Marea Britanie, în care se preferă termenul de “dificultăți specifice de învățare” celui de „dislexie”.

Conceptul este așezat, temporar și la noi. Dislexia este văzută ca un fenomen multifactorial și abordată prin prisma antrenării proceselor psihice care susțin achiziția limbajului scris.

Perioada 1990–2000

noi începuturi

Perioada în care au fost reînființate secțiile de Psihologie și Psihopedagogie specială sub cupola Facultăților de Istorie și Filozofie.

Codeanu, A. (1995). Factorii care determină dificultățile de citit- scris la elevii claselor I- IV
Mușu, I. (coord.), Vrășmaș, E., Stănică, C. (1997). Terapia tulburărilor de limbaj. Intervenții logopedice - Cap. VII. Tulburările structurilor lexico- grafice ale limbajului. Sindromul dislexico-disgrafic - autor Vrășmaș, E.

Ungureanu, D. (1998). Copiii cu dificultăți de învățare, București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A.

* *“...acest termen (ref. la dislexie) a suferit o intraspecializare, restrângându-se în sfera defectologiei limbajului (logopedie, terapie limbajului), fiind înlocuit de sintagme mult mai adecvate precum tulburări în dezvoltarea lexiei, întârzieri în asimilarea lecturii” (Ungureanu, 1998).*

Vedem cum din cele trei titluri amintite, doar unul păstrează termenul de “tulburare”. Încetul cu încetul, apar tot mai multe scrieri care vizează “dificultățile de învățare”. Dislexia este văzută ca o tulburare a limbajului.

În istoria domeniului din Statele Unite ale Americii, din 1985, este debutul perioadei turbulente, în care este contestat termenul de “dizabilități de învățare”, sunt contestate practicile de identificare și diagnostic, urmare a fenomenului de supra identificare. În consecință, sunt reconsiderate practicile diagnostice, sunt elaborate noi teorii.

Perioada 2000 – prezent

A crescut exponențial numărul cărților care abordează problematica tulburărilor de învățare. Anul 2000 marchează și începuturile educației integrate/ incluzive în țara noastră, o dată cu Declarația de la Salamanca (1994). Curentul incluziv aduce cu sine o diversificare a preocupărilor în relație cu tulburările limbajului scris. Copiii cu astfel de tulburări lexice vor avea posibilitatea de a urma învățământul de masă cu sprijin. În acest context, se constată renunțarea la utilizarea pe scară largă a termenului de “dislexie” și înlocuirea tot mai frecventă a sa cu termenul de „dificultăți de învățare”, un termen non-medical, care nu indică prezența unei patologii și care este mai cuprinzător, atrăgând atenția specialiștilor din educație asupra procesului de învățare și a actului instructiv- educativ.

Anul 2016 aduce cu sine recunoașterea oficială a tulburărilor specifice de învățare, sub forma sintagmei TSI (dislexie, disgrafie, discalculie). Acest moment reglementează suportul necesar elevilor cu TSI pentru a putea parcurge învățământul de masă. Aceasta presupune utilizarea unor instrumente valide de diagnostic și screening, precum și dezvoltarea de materiale și mijloace care să asigure accesul elevilor cu TSI la curriculum de masă. Legea este completare a Legii educației și nu vizează reglementarea intervențiilor

terapeutice. Acestea sunt parțial reglementate prin alte documente precum Ordinul comun 5555.

Recunoașterea tulburărilor specifice de învățare drept o categorie clinică, ca tulburare neurobiologică, de dezvoltare și, concomitent, utilizarea clasificărilor medicale pentru subcategorii CES, au contribuit la implicarea domeniului Psihologiei clinice și Psihiatriei, pe lângă cele ale Logopediei, Științelor educației.

Termenul de TSI este preluat din DSM-5 în intenția unei alinieri sau acordări a terminologiei de la noi cu cea folosită în afară, mai cu seamă că în ultima perioadă, studiile din domeniul sociologiei dizabilității, reclamă tot mai mult efectul stigmatizant (* opinie pe care nu o împărtășim) al etichetei de dislexie asupra persoanelor care întâmpină astfel de dificultăți. Un alt motiv pentru care se recomandă utilizarea acestui termen este acela legat de asocierea ridicată, în interiorul acestei categorii, dintre dislexie, disgrafie, discalculie, dispraxie. Nivelul ridicat de asociere a fost explicat prin conturarea existenței unor sindroame (pentru cei interesați, a se vedea Habib, 2014).

Lemeni, G. (2000). Monitorizarea progresului în intervențiile de remediere a dificultăților de citit- scris, București: Corint.

Bâlbâie, V. (2002, 2011). Semiologia dislexiei- disgrafiei și terapia ei, Iași: PIM.

Verza, E. (2003). Tratat de logopedie, vol. I., București: Editura Fundației Humanitas.

Lucrarea tratează exhaustiv, în șase capitole, problematica tulburărilor limbajului scris.

Cap. X. Evoluție și relație în disgrafie- dislexie.

Cap. XI. Evoluție și simptomatologie în tulburările scrise- cititului pe fondul normalității psihosenzoriale.

Cap. XII. Evoluție și simptomatologie în tulburările scrise- cititului pe fondul handicapurilor psihosenzoriale.

Cap. XIII. Metode și procedee pentru corectarea dislexo- disgrafiei.

Cap. XIV. Relația dintre tulburările vorbirii orale și cele ale scris- cititului.

Cap. XV. Relația dintre scris- citit și personalitate.

*menționăm aici un moment important, acela al introducerii conceptuale a complexului dislexico-disgrafic, dislexo- disgrafiei.

Vrășmaș, E. (2005). Dificultățile de învățare, în E. Vrășmaș, S. Nicolae, V. Oprea, T. Vrășmaș, vol. Ghid pentru cadrele didactice de sprijin, București: Vanemonde.

Burlea, G. (2005). Tulburările limbajului scris- citit, Iași: Polirom.

Vrășmaș, E. (2007). Dificultățile de învățare în școală- domeniu nou de studiu și aplicație, București: V&I Integral.

Purcia, D. (2006). Etiologia și tipologia dificultăților de învățare a scris- cititului și a matematicii la elevi. Sibiu: Psihomedica.

Petrescu, A. (2007). Psihopedagogia copilului cu dificultăți de învățare, Ploiești: Ed. Universității Petrol- Gaze.

Vrășmaș, E., Vrășmaș, T. (2008). Succesul și insuccesul școlar. Strategii de abordare a dificultăților de învățare. Programe de intervenție individualizate. Aplicații. În Potolea D., Neacsu, I., Iucu, R.B., Pânișoară I.O., (coord). Pregătirea psihopedagogică. Manual pentru definitivat și gradul II. Polirom, Iași. ISBN 978-973-46-1159-1.

Mogonea, R. (2010). Dificultățile de învățare în context școlar, Craiova: Editura Universitaria.

Bartok, E. (2010). Eu citesc mai bine! Îndrumător pentru tratarea tulburărilor lexico- grafice, Ed. Asociația pentru copii dislexici.

Kavkler, M., Mgajna, L., Kosak-Babuder, M., Jancelj, L., Andrejic, M. și Zemljak, B. (2010). Ghid pentru studenți dislexici, Cluj- Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Ráduly-Zörgő, É. (2010). Studenții dislexici: ghid pentru profesori. Cluj- Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Soescu, S. (2011). Dislexia. Cum să ajutăm copiii cu dificultăți de învățare, Târgu Mureș: Ed. Eikon - introducere în metoda Davis

Ionescu, T. (2014). Copiii altfel: trasee specifice de dezvoltare: o analiză critică, Cluj- Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Bodea-Hațegan, C. (2016). Dislexia- dificultate specifică de învățare, în C. Bodea- Hațegan, D. Talaș, Fluența verbală, Cluj- Napoca: Ed. Argonaut.

David, C. (2015). Tulburările de învățare. În Roșan, A. (coord.). Psihopedagogie specială, București: Polirom.

Bartok, E. (2017). Copilul dislexic - o responsabilitate comună, Tîrgu- Mureș.

David, C. și Roșan, A. (2017). Repere diagnostice bazate pe dovezi științifice în tulburările specifice de învățare, Cluj- Napoca: Argonaut & Limes.

Parcurgând scrierile menționate, constatăm intensificarea preocupărilor și cuprinderea lor în mai multe centre universitare din țară, prezența unor perspective diferite de abordare, de la cea psiholingvistică, instrumentală la cea neuropsihologică, de la cea terapeutică la cea educațională, de la cea categorială la cea non-categorială.

Din tematica publicațiilor menționate, nu reiese o preocupare foarte diversificată pentru domeniul intervenției în dislexie. Astfel că predomină abordarea logopedică influențată de curentul instrumental. Apar și la noi terapii logopedice fonetice, fie sub forma unor programe structurate (ex. Meixner), fie izolat (intervenții asupra conștiinței fonologice).

În 2011, Soescu introduce metoda Davis și în țara noastră, metodă tributară curentului organicist inițial.

Pe lângă preocupările legate de intervenție, constatăm o dezvoltare semnificativă a lucrărilor care abordează problematica psihopedagogiei copilului cu dislexie în vederea integrării/incluziunii în învățământul de masă.

Sporesc confuziile terminologice, sunt perpetuate în continuare în lucrările de specialitate, în cadrul evenimentelor: subliniem încă o dată faptul că tulburările specifice de învățare nu se suprapun total cu dificultățile de învățare, iar acești termeni nu sunt interșanjabili. Acest polisemantism forțat este, în mod clar o sursă de confuzie în domeniul studierii modalităților de evaluare și intervenție pentru elevii cu CES ca urmare a tulburărilor specifice de învățare.

Cercetarea dislexiei de dezvoltare în Europa

Termenul a fost introdus în Franța de Ombredane, chirurg francez, în 1937, în cadrul primului congres de psihiatrie infantilă, Paris (Guardiola, 2001, Casalis et al., 2013). În Marea Britanie, termenul de "dislexie" a fost introdus de către McKeen, doi ani mai târziu.

Perioada europeană 1930- 1950 este caracterizată prin cercetări ale dislexiei mai cu seamă în țările nordice și în special o dată cu înființarea unui institut de cercetare a dislexiei, de fapt al cecității verbale congenitale la Copenhaga.

Abia începând cu anii '50, se intensifică preocupările de cercetare asupra dislexiei de dezvoltare în țările Europei vestice.

Ram (2018) face o analiză a publicațiilor accesibile prin Scopus din 1967 până în 2016. Statele Unite sunt situate în fruntea clasamentului, cel mai mare număr de publicații, urmat de Marea Britanie, Germania, Franța, Italia etc.. Alte țări din Europa care au publicat mai mult de 100 de articole (sunt introduse în ordine, după țările menționate mai sus): Olanda, Finlanda, Spania, Suedia, Norvegia, Belgia, Elveția, Austria, Grecia.

Cercetarea dislexiei este inegal desfășurată, cu o predominanță a studiilor pentru limbi cu scriere etimologică. În ultima perioadă, pare-se că s-au înmulțit cercetările și asupra limbilor cu scriere fonetică (prin studii în limba italiană și germană).

În cercetarea citată, se face o analiză bibliometrică pe decade, începând cu anul 1967, calculându-se o rată de creștere. Astfel, perioada cea mai prolifică este 1997- 2006, cu o creștere de 92,55%. Se înregistrează un declin al numărului cercetărilor între 1987- 1996. În decadele 1977- 1986, respectiv 2007- 2016 se înregistrează creșteri aproximativ egale, de 60- 65 %. Anumite țări și-au intensificat în ultimii ani eforturile de cercetare în sfera dislexiei, cum este cazul Italiei, a cărei număr de publicații începând cu 2012 depășește numărul unei țări cu mai multă vechime și producție științifică pe acest criteriu în anii anteriori.

Observăm și în țara noastră faptul că numărul lucrărilor de specialitate care conțin termenul de "dislexie" sau „dificultăți / tulburări de învățare” este foarte redus în anii '80. Față de primul deceniu al anilor 2000, al doilea, incomplet încă, și-a dublat numărul de cărți publicate pe această tematică.

Concluzie

Munca de documentare cu privire la publicațiile domeniului TSI a fost o experiență revelatorie, întrucât am constatat eforturile mari și preocupările (admirabile) de actualizare ale specialiștilor români în perioade istorice dificile. Nu se pot scrie anii lungi ai reformei 1972, care a avut un impact semnificativ asupra sistemului educațional în ansamblu, dar și asupra cercetării de specialitate, a formării specialiștilor.

Constatăm cum în ultima perioadă preocupările legate de cercetarea dislexiei se diluează în ansamblul preocupărilor legate de educația integrată/incluzivă. De asemenea, constatăm suprapuneri și, în consecință inerente conflicte între diverse grupuri profesionale care au în preocupare copilul cu dislexie/ TSI.

Considerăm ca necesar un dialog profesional pentru clarificare de roluri (cu urmarea de acțiuni concrete) și pentru a valorifica maximal resursa umană specializată existentă (profesori psihopedagogi, profesori de sprijin, profesori logopezi, logopezi- referenți de specialitate,

consilieri școlari, consilieri parentali, psihologi clinicieni, psihiatri, cadre didactice de la clasă).

Ținând seama de modificările actuale produse în legislație, dar și în sistemele de clasificare clinice, considerăm necesară o intensificare a pregătirii psihologilor clinicieni cu privire la identificarea TSI, clarificarea ideologiei sistemului educațional și cuplarea ei cu formările de bază, cu structurile sistemului educațional. O mare lacună în domeniul științific este dată de numărul mic al cercetărilor cu privire la intervențiile de specialitate, de unde nevoia de a derula cercetare fundamentală și aplicată și a dezvolta propriile programe de intervenție asupra dislexiei.

Puncte incomplet acoperite în literatura de specialitate autohtonă și internațională

- nevoia studierii intensității sprijinului și a stabilirii gradului de severitate- Dislexia poate fi o condiție incapacitantă, mai ales pentru persoanele aflate la vârsta școlarizării, constând în dificultăți marcante în însușirea unei citiri corecte și fluente, care să poată fi ulterior folosită ca instrument al învățării.
- Dislexia diferă de alte dificultăți lexice, precum citirea slabă ca urmare a unei abilități cognitive scăzute?
- Spre un control al practicilor diagnostice, dacă acceptăm existența dislexiei și am acceptat-o: a se vedea modelul olandez.
- gestionarea fluidității categoriilor non-normative CES pentru acordarea sprijinului
- procesul complex al învățării citirii în limba română și implicațiile pentru formare, dar și pentru organizarea sistemului educațional (de ex. studierea impactului clasei pregătitoare asupra însușirii citirii și, respectiv, implicațiile separării complexului citit-scris prin introducerea acestei clase).

Referințe bibliografice

- Casalis, S., Bois Parriaud, F., Leloup, G. (2013). Historique des orientations théoriques et rééducatives de la dyslexie en France, în *Prise en charge des troubles du langage écrit chez l'enfant*, Elsevier Masson, descărcat de pe <https://www.decitre.fr/media/pdf/feuilletage/9/7/8/2/2/9/4/7/9782294711299.pdf>.
- Guardiola, J. G. (2001). The evolution of research dyslexia, descărcat de pe <http://ibgwww.colorado.edu/~gayan/ch1.pdf>.
- Habib, M. (2014). *La constellation des dys. Bases neurologiques de l'apprentissage et de ses troubles*. Paris: De Boeck& Solal.
- Hallahan, D. P., & Mercer, C. D. (2001). *Learning-Disabilities: Historical Perspectives*. <http://www.nrclid.org/resources/ldsummit/hallahan.html>
- Kiss, J. – F. (2013). *Istoria psihologiei în România. Tipare și factori ai evoluției în perioada totalitară și postdecembristă*, București: EDP, R.A..
- Ram, S. (2018). "Word Blindness" (Dyslexia): A bibliometric analysis of global research in the last fifty years. *Journal of Library and Information Technology*, 38 (4), pp. 286- 294.

Octombrie

luna conștientizării dislexiei propusă de European Dyslexia Association

Ne-am obișnuit în ultima vreme să desemnăm anumite zile/alte intervale temporale convenționale unor cauze de conștientizare. A fost rândul dislexiei, căreia asociațiile internaționale ale dislexiei (European Dyslexia Association - www.eda-info.eu) i-au dedicat luna octombrie.

De ce este nevoie de astfel de campanii de conștientizare?

Iată câteva motive:

- sensibilizarea față de dificultățile în achiziția abilităților de citire într-o lume care egalează competența cu abilitățile de citire și în care majoritatea informațiilor sunt accesibile în scris;
- adoptarea unor măsuri de compensare și de dispensă pentru depășirea dificultăților și acceptarea acestor măsuri de către comunitate;

- pentru deschiderea sistemelor educaționale către diversitate pentru egalitatea de șanse;
- pentru implementarea în interiorul sistemelor educaționale a măsurilor legislative adoptate;
- modificarea atitudinilor generale față de persoanele cu dislexie.

Salutăm această inițiativă ca pe o nouă oportunitate de a ne deschide spre diversitatea educațională și de a ne asuma căutarea și identificarea celor mai potrivite strategii de intervenție astfel încât să contribuim substanțial la o devenire armonioasă, adaptabilă și adaptată! Salutăm aceste eforturi ca acțiuni parte dintr-o **luptă dură a dislexiei pentru normativitate în plan internațional și în plan național.**

Laboratorul Learn-id a fost prezent prin două acțiuni interconectate: informarea cu privire la dislexie prin participarea la emisiuni TV, respectiv emisiuni radio

TVR Cluj
Emisiunea Fără prejudecăți
6 octombrie 2018

Radio România Cluj
Incluziv: Luna octombrie, dedicată
conștientizării dislexiei
9 octombrie 2018

Conferința științifică TSI de la validitatea normativă la realitatea educațională

Conferința se va desfășura pe trei coordonate:

1. Coordonata de cercetare
aducerea în câmpul cunoașterii a cercetărilor românești actuale asupra domeniului TSI, ocazie cu care lansăm invitația oficială de a trimite lucrări de cercetare și a le comunica în cadrul secțiunilor științifice. Vor fi acceptate doar comunicările științifice riguroase, rezultate în urma unor cercetări experimentale sau cvasiexperimentale.

2. Coordonata de informare
asigurată prin invitarea unor specialiști internaționali care activează în cercetarea științifică a domeniului TSI

3. Coordonata aplicativă
organizarea și susținerea a două workshop-uri care să întărească practicile de intervenție în domeniul dislexiei (programe și activități de antrenament al conștiinței fonologice și a atenției vizuale).

Detaliile vor fi afișate pe pagina dedicată conferinței.

learnidlab

learnid.centre.ubbcluj.ro

